

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

ПАРТИСИПАТИВНІ МЕТОДИ МИСТЕЦТВА В ПСИХОЛОГІЇ

Рівень вищої освіти	II (магістерський) рівень вищої освіти / III (освітньо-науковий) рівень
Освітньо-професійна програма	Клінічна психологія / Психологія забезпечення ментального здоров'я / Психологія
Кафедра	Соціальної психології
Кількість кредитів	3 кредити ЄКТС
Форма контролю	Залік
Мова викладання	Українська
Розробники курсу	Дар'я Трофімова
Контактна інформація	телеграм @da_trofimova

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Метою освітнього компонента є: формування у здобувачів системного уявлення про партисипативні методи мистецтва як міждисциплінарне поле, що поєднує мистецькі, психологічні та соціальні практики, а також розвиток розуміння їхніх теоретичних засад, етичних принципів і можливостей застосування у роботі з індивідами, групами та спільнотами, зокрема в умовах соціальних криз і війни.

Після завершення вивчення освітнього компонента здобувачі вищої освіти здатні:

Пояснювати теоретичні засади партисипативних методів мистецтва та їх місце в сучасній психологічній практиці.

Розрізняти партисипативні мистецькі підходи та традиційні форми арт-терапії, визначати їхні можливості й обмеження.

Аналізувати психологічні механізми впливу спільної творчої діяльності на особистість, групу та спільноту.

Інтерпретувати роль участі, співтворення та діалогу як ресурсів психологічної підтримки й соціальної взаємодії.

Застосовувати базові партисипативні мистецькі методи у роботі з різними цільовими групами (діти, дорослі, громади).

Проектувати та обґрунтовувати партисипативні мистецькі заходи з урахуванням психологічних цілей, контексту та потреб учасників.

Оцінювати психологічний ефект і соціальну значущість партисипативних мистецьких практик.

Дотримуватися принципів етики, добровільності, інклюзивності та безпечності у партисипативній мистецькій діяльності.

Аналізувати кейси використання партисипативного мистецтва в психологічній, освітній та соціальній роботі.

Аргументувати значення партисипативних методів мистецтва як інструменту психологічної підтримки, розвитку спільнот і соціальної згуртованості.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Лекція 1. Партисипативні методи мистецтва та основи психодрами. Розгляд партисипативних методів мистецтва як форм співтворення та активної участі. Аналіз витоків психодрами, її ключових понять і впливу на розвиток театральних та групових практик. Місце психодраматичних і партисипативних підходів у сучасних психологічних та соціокультурних контекстах.

Лекція 2. Історія та світова практика плейбек-театру.

Огляд історії заснування плейбек-театру та внеску його засновників у розвиток методу. Аналіз поширення плейбек-театру у світі та особливостей його становлення в Україні. Розгляд плейбек-театру як простору перетину мистецтва, психології та спільнотної роботи.

Лекція 3. Процес плейбек-театру та роль історії. Аналіз структури плейбек-перформансу, ролі особистої історії та наративу. Розкриття цілей плейбек-театру та його впливу на індивідуальний і груповий досвід. Взаємодія між оповідачем, акторами та аудиторією як основа методу.

Лекція 4. Можливості, етика та обмеження плейбек-театру. Розгляд потенціалу плейбек-театру у роботі зі спільнотами та в психологічній практиці. Аналіз етичних питань, ризиків і меж застосування методу, зокрема в умовах війни. Відповідальність фасилітатора та принципи безпечної роботи з досвідом.

Лекція 5. Історія виникнення документального театру в світі та в Україні. Розгляд історичних передумов виникнення документального театру як окремого напрямку сучасного театрального мистецтва. Аналіз розвитку методу в європейському та світовому контексті, ключових етапів і впливу соціально-політичних процесів на його становлення. Особлива увага приділяється формуванню документального театру в Україні, його специфіці, тематиці та ролі в осмисленні історичного і сучасного досвіду.

Лекція 6. Теорія документального театру. Аналіз теоретичних засад документального театру як форми роботи з реальними подіями, свідченнями та особистими наративами. Розгляд понять документа, факту, свідчення, автентичності та репрезентації. Обговорення етичних аспектів роботи з чужим досвідом, меж між мистецтвом, журналістикою та психологічною практикою, а також ролі автора, виконавця і глядача у створенні сенсу.

Лекція 7. Документальний театр у час катастрофічних випробувань. Розгляд документального театру як інструменту осмислення колективної травми в умовах війни, насильства, соціальних катастроф і масових втрат. Аналіз можливостей і обмежень методу у роботі з травматичним досвідом, питання повторної травматизації та відповідальності митця й фасилітатора. Значення документального театру для процесів пам'яті, свідчення, соціального діалогу та відновлення спільнот.

Лекція 8. Історія та філософія методу. Розгляд історії виникнення Театру пригноблених та філософських засад методу, сформованих у контексті критичної педагогіки та соціального активізму. Аналіз ідей Пауло Фрейре та Аугусто Боалья, поняття пригноблення, влади, діалогу і дії. Театр пригноблених як інструмент усвідомлення соціальної реальності та трансформації досвіду.

Лекція 9. Огляд методики. Ознайомлення з основними формами та техніками Театру пригноблених: форум-театр, образний театр, театр газет, невидимий театр та інші. Аналіз структури роботи з групою, ролі фасилітатора (джокера), взаємодії учасників і глядачів. Можливості використання методу в освітньому, соціальному та психологічному контекстах, а також етичні та практичні обмеження.

Лекція 10. Український контекст. Розгляд особливостей застосування Театру пригноблених в українських соціокультурних умовах. Аналіз практик роботи з темами війни, насильства, нерівності, ідентичності та колективної травми. Обговорення адаптації методу до українського досвіду, викликів безпеки, чутливості до травми та потенціалу Театру пригноблених для посилення громадського діалогу й підтримки спільнот.

Формат навчання. Zoom Meetings / Zoom Webinars — використовується як основна платформа для проведення лекційних, семінарських (практичних) занять у дистанційному форматі. Присутність на практичних заняттях обов'язкова, оскільки на них відбувається розбір виконаних здобувачами практичних задач.

Правила поведінки. Повага до колег, етична комунікація, активна участь у групових завданнях. Під час онлайн-занять необхідно вмикати мікрофон/камеру, дотримуватись етикету.

ОЦІНЮВАННЯ

Формою поточного контролю є виконання практичних завдань. Передбачено виконання 6 задач, кожна з яких оцінюється в 10 балів. Відповідно максимальна кількість балів за поточний контроль 60 балів.

Форма підсумкового семестрового контролю:

Залік проводиться в формі тестування. Підсумковий контроль здійснюється у формі тесту, що містить 40 завдань закритого типу. Кожне завдання оцінюється у 1 бали.

Максимальна кількість балів за тест — 40 балів.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Курс буде викладений у формі лекцій (20 год.) та практичних (4 год.) занять, організації самостійної роботи студентів (64 год.). Протягом курсу передбачено проведення індивідуальних консультацій (2 год.).

Під час викладання дисципліни використовуються наступні методи навчання: словесні (лекція, пояснення, бесіда), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (аналіз кейсів, виконання практичних завдань), а також інтерактивні техніки та методики.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Апчел О. А. Документальний театр у контексті української культури : дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01. Харків, 2014. 273 с.
2. Апчел О. А. Документальний театр у театральній культурі пострадянського простору, зокрема сучасної України. URL: https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/nauk_vid/rio_old_2017/ku/kultura33/28.pdf
3. Боаль А. Ігри для акторів та неакторів. Київ, 2016. 264 с.
4. Естетика пригноблених : український переклад есе Аугусто Боалья. 2004. URL: https://docs.google.com/document/d/1IOjtIeV_WpUanZgL92FLPGIyJqg_Ao2r/edit
5. Ethics and the Contract in Playback Theatre. URL: <https://playbacktheatre.org/wp-content/uploads/2010/04/EthicsPT-Simons.pdf>
6. Fox J. Acts of Service: Spontaneity, Commitment, Tradition in the Nonscripted Theatre. Reprinted with afterword. New York : Tusitala Publishing, 2003.
7. Giacomucci S. Social Group Work in Action: A Sociometry, Psychodrama, and Experiential Trauma Therapy Curriculum : Doctorate in Social Work (DSW) Dissertation. University of Pennsylvania, 2019. URL: https://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1128&context=edissertations_sp2
8. Jacob L. Moreno and psychodrama – psychiatry in history // The British Journal of Psychiatry. 2020. Vol. 217, Iss. 1. P. 369.
9. Кандибур Р., Лук'янченко С. Творчі методи трансформації конфліктів. Крила, що несуть мир : навч.-практ. посіб. Дніпро : Журфонд, 2021. 82 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1HpmUJYQ2zYZOE9O17EeGqE6nm-Sjz3v4/view>

10. Леман Х.-Т. Постдраматичний театр. Garage ; ABCdesign, 2013.
11. Міжнародна декларація театру пригноблених. URL: <https://teatrzman.org.ua/wp-content/uploads/2023/07/deklaracziya-prynczypiv-mizhnarodnoyi-organizacziyi-teatru-prygnoblenyh.pdf>.
12. Nolte J. J. L. Moreno and the Psychodramatic Method: On the Practice of Psychodrama. New York : Routledge, 2020.
13. Salas J. What is “Good” Playback Theatre? URL: <https://artact2015.wordpress.com/wp-content/uploads/2015/09/playback-what-is-good-pt-17.pdf>.
14. Чудаєва Н., Шулдик Г. Психодрама. Курс лекцій. Умань, 2020. 109 с.
15. Vainilovych N., Rózsa D. The Influence of Stories in Playback Theatre // Playback Theatre Around the World. Diversity of Application. India, Bangalore : CHRIST, 2019. P. 120–130. URL: <https://drive.google.com/file/d/1jyNEhUpeGRz0pibLS4Xg0yGgn5sUVi-M/view>